

Dr. Robert Vannoy , Samuels, Hotuba ya 4

© 2011, Robert Vannoy na Ted Hildebrandt

"Sasa tunafikia hatua ya mwisho katika kuzingatia mada ya ufalme na agano katika 1 na 2 Samweli. Yaani, ufalme kama ulivyofanywa na Daudi ulikuwa uwakilishi usio kamili, lakini wa kweli wa wazo la mfalme wa agano. Na kama nilivyosema hapo awali, tunaona utawala wa Daudi ukielezwa katika kitabu cha 2 Samweli. Baada ya kifo cha Sauli mwishoni mwa 1 Samweli, Daudi mwanzoni alisifiwa kama mfalme na kabila la Yuda, ambalo alitawala juu yake kwa muda katika mji wa kusini wa Hebroni (2 Samweli 2:1-7). Kisha, baadaye, alikubaliwa kama mfalme na makabila yaliyobaki ya Israeli baada ya mwana wa Sauli, Ishboshethi , kushindwa kuendeleza nasaba ya baba yake miongoni mwa makabila ya kaskazini. Ni katika 2 Samweli 5 ambapo hatimaye Daudi anaanza utawala wake juu ya taifa zima. Tunasoma katika mstari wa 3 wa 2 Samweli 5. "Wazee wote wa Israeli walipomjia Mfalme Daudi huko Hebroni, mfalme akafanya mapatano nao huko Hebroni mbele za Bwana, nao wakamtia Daudi mafuta awe mfalme juu ya Israeli."

Jambo la kwanza ambalo msimuliaji anataja baada ya kuelezea mwanzo wa utawala wa Daudi juu ya Israeli yote ni kuteka kwake ngome ya Sayuni. Wakati huo, Sayuni ulikuwa mji mdogo lakini wenye ngome nyingi uliokaliwa na Wayebusi . Ulikuwa kwenye ukingo wa kusini-mashariki wa kile ambacho baadaye kingekuwa kilima cha hekalu la Yerusalemu. Kwa mtazamo wa kisiasa, Sayuni ilikuwa mahali pazuri kwa kiti kipya cha serikali. Ilikuwa katikati na haikuwa ya Yuda, ambayo ilikuwa kabila la Daudi, wala Benyamini, ambayo ilikuwa kabila la Sauli, ikiwa imewekwa kwenye mpaka kati ya hizo mbili. Zaidi ya hayo, kwa sababu eneo hilo lilizungukwa pande tatu na mabonde yenye kina kirefu na lilikuwa na ngome imara, iliwapa Israeli mji mkuu wa kitaifa ambao haukuweza kuingiliwa. Ingawa mafanikio haya ya Daudi yanaelezwa katika mistari michache tu (sura ya 5 mistari ya 6 -10), umuhimu wake hauwezi kuzidishwa. Hili lilikuwa tukio la umuhimu mkubwa kwa sababu, kama mji mkuu wa Daudi, Sayuni haikuwa tu kitovu cha kidini na kisiasa cha Israeli, lakini, baada

ya muda, ingechukua nafasi muhimu sana katika historia ya Uyahudi na Ukristo na, kwa kweli, katika historia ya ulimwengu iliyofuata, pia.

2 Samweli 5 inamwonyesha msomaji mfululizo wa masimulizi yanayoonyesha utawala wa Daudi katika fahari yake yote, huku wakati huo huo, ikifunua jambo fulani la fitina na ugumu wake, pia. Tunapata masimulizi hayo katika 2 Samweli 5 hadi mwisho wa kitabu katika sura ya 24. 2 Samweli 6 na 7 zinashughulikia mambo ambayo yako katikati ya kitabu kizima cha 1 na 2 Samweli. Kama tulivyoona katika majadiliano ya awali, ufalme na agano ndizo mada mbili muhimu zaidi katika 1 na 2 Samweli. Kama tulivyoona pia, wazee wa Israeli wanapoomba mfalme kama mataifa yaliyowazunguka katika 1 Samweli 8, walikataa agano hilo na, kimsingi, walimkataa Bwana, ambaye alikuwa mfalme wao. Lakini, Samweli alipoagizwa na Bwana kuwapa watu mfalme, alifanya hivyo katika mazingira ya upya wa agano ambao ulianzisha ufalme wa Israeli katika muktadha wa upya wa utii kwa Yahweh na, wakati huo huo, uliunganisha ufalme wa kibinadamu katika muundo wa theokrasi kwa njia ambayo ilitoa utambuzi endelevu wa Yahweh kama Mfalme wa kimungu wa Israeli.

Tuliangalia hilo hasa kuhusiana na 1 Samweli 11:14 hadi 12:25. Kuanzia hapa na kuendelea, mfalme wa kibinadamu katika Israeli alipaswa kuwa wakala wa utawala wa Yahweh juu ya watu wake. Hakupaswa kuwa mfalme anayejitawala, kama vile mataifa yaliyozunguka. Alilazimika kutii matakwa ya Sheria ya Musa, pamoja na maagizo ya manabii. Lakini Sauli, mfalme wa kwanza wa Israeli, alithibitika kuwa mtu wa kukatisha tamaa. Hakufanya kazi katika ofisi yake ya kifalme kwa njia ambayo ilionyesha kuendelea kumtambua Yahweh kama mtawala wa kweli wa Israeli. Aliasi mara kwa mara neno la Bwana lililotolewa kupitia nabii Samweli. Alipokabiliwa kwa kutotii kwake, alijaribu kuhalalisha matendo yake, badala ya kukiri dhambi yake. Hii ilisababisha Bwana kumkataa Sauli na Daudi kupakwa mafuta ili achukue nafasi yake kwenye kiti cha enzi katika Israeli.

Sasa kwa kuwa Daudi amekuwa mtawala wa Israeli yote, tunaambiwa katika 2 Samweli 6 kuhusu uamuzi muhimu sana wa Daudi ambao una uhusiano wa karibu na

mada ya ufalme na agano (daraka kuu katika kitabu). Huu ulikuwa uamuzi wa Daudi wa kuleta Sanduku la Agano Yerusalemu (Sayuni), mji wake mkuu mpya alioukata. Nilitaja hilo kwa ufupi mwanzoni mwa mihadhara hii. Kuleta Sanduku Yerusalemu kulitokana na kutambua kwa Daudi kwamba Yahweh alikuwa Mfalme wa kimungu wa Israeli. Acha niseme maneno machache tu kuhusu Sanduku la Agano. Mungu alipompa Musa maagizo ya kujenga maskani, Sanduku la Agano lilikuwa sehemu ya kwanza kabisa kuelezewa. Sanduku lilikuwa sanduku la mstatili lililotengenezwa kwa mbao na kufunikwa na dhahabu lenye ukubwa wa futi nne kwa futi mbili na nusu kwa futi mbili na nusu. Lilipaswa kuwekwa nyuma ya pazia katika Patakatifu pa Patakatifu, ambapo kuhani mkuu angeingia mara moja tu kwa mwaka Siku ya Upatanisho. Nafasi juu ya Sanduku, kati ya makerubi, pande zote mbili za kifuniko chake, ilikuwa kitovu cha makao ya Mungu miongoni mwa watu wake. Katika Kutoka 25:22 Musa anaambiwa kwamba 'Nitakutana nawe huko' (huyu ni Yahweh akizungumza na Musa); "Nitakutana nawe huko na kuzungumza nawe kutoka juu ya kifuniko cha upatanisho, kati ya makerubi wa dhahabu wanaoelea juu ya Sanduku la Agano. Kutoka huko nitakupa amri zangu kwa ajili ya watu wa Israeli." Katika 1 Samweli 4:4 na 2 Samweli 6:2, Sanduku linatajwa kama kiti cha enzi ambacho Yahweh ameketi bila kuonekana. Kwa kutumia sitiari kama hiyo, 1 Mambo ya Nyakati 28:2 na Zaburi 132:7 hurejelea Sanduku kama kiti cha miguu cha kiti cha enzi cha Yahweh. Musa aliagizwa kuweka nakala ya Amri Kumi ndani ya Sanduku. Kwa hivyo, miongoni mwa kazi za mfano za Sanduku, mbili kati ya zile zinazoonekana zaidi ni zile za chombo na kiti cha enzi. Kwa sababu Sanduku lilikuwa sanduku lenye nakala ya sheria ya Mungu, ambaye alikuwa ameketishwa juu yake bila kuonekana, lilikuwa ishara inayoonekana ya Ufalme wa Mungu wa Yahweh juu ya watu wake Israeli. Kwa hivyo, kwa kuleta Sanduku Sayuni, Daudi na watu wa Israeli walikuwa wakikiri hadharani kwamba Yahweh alikuwa Mfalme wao mkuu.

Baada ya Daudi kuleta sanduku Sayuni, mji huu ulitambuliwa kama mahali ambapo Bwana alikuwa amesababisha Jina lake likae, kama ilivyotarajiwa katika Kumbukumbu la Torati sura ya 12 mstari wa 5 na mstari wa 11. Kuanzia hapa na

kuendelea, maandiko mengi katika Agano la Kale yanazungumzia Sayuni, si tu kama mji wa kifalme wa Daudi na mji mkuu wa taifa la Israeli, lakini pia kama mahali ambapo Mfalme wa kimungu wa Israeli, Yahweh, alitawala juu ya dunia yote. Zaburi 9:11 – “Mwimbieni sifa Bwana anayetawala Yerusalemu.” Zaburi 76:2 – “Yerusalemu ndipo anapoishi Bwana; Mlima Sayuni ni makao yake.” Zaburi 99:2 – “Bwana ameketi katika utukufu Yerusalemu, ametukuka juu ya mataifa yote.” Zaburi 132:13 – “Kwa maana Bwana amechagua Yerusalemu; ameutamani kama makao yake.” Isaya 8:18 – “Sisi tu ishara na alama katika Israeli kutoka kwa Bwana Mwenyezi, anayekaa katika Mlima Sayuni.” Yeremia 8:19 – “Sikilizeni kilio cha watu wangu; kinaweza kusikika kote nchini. ‘Je, Bwana ameuacha Yerusalemu?’” Watu wanauliza, 'Je, Mfalme wetu hayupo tena?' Kulingana na mafundisho ya kibiblia, Sayuni, Yerusalemu, makao ya Yahweh, Mfalme wa kimungu wa Israeli, itaendelea kuwa kitovu cha historia ya wanadamu hadi kuumbwa kwa mbingu mpya na dunia mpya, na kuna maandishi mengi yanayozungumzia jukumu la Yerusalemu katika kufunuliwa kwa historia ya ukombozi.

Kwa hivyo, ingawa katika 2 Samweli 6, Daudi alimheshimu Bwana kwa kuthibitisha utawala wake wa kifalme juu ya taifa kwa njia inayoonekana na inayoonekana kwa kuleta Sanduku Yerusalemu. Tunaona katika sura inayofuata, 2 Samweli 7, kwamba Bwana alimrudishia na kumheshimu Daudi kwa kumuahidi nasaba ambayo ingedumu milele. 2 Samweli 7, kwa kweli, ndio kilele cha kitabu kizima cha 1 na 2 Samweli. Hapa tunaona kwamba ukoo wa uzao ulioahidiwa unaoanzia Ibrahimu hadi Yuda sasa umepunguzwa na kunolewa. Hapa tunajifunza kwamba uzao wa mwanamke, unaozungumziwa katika Mwanzo 3:15, ambao hatimaye ungeponda kichwa cha nyoka - uzao wa mwanamke utatoka katika ukoo wa kifalme wa Daudi. Daudi ndiye atakayekuwa babu wa Mfalme mkuu wa Masihi atakayekuja. Ahadi hii, bila shaka, hatimaye imetimizwa katika Kristo. Nikitafakari ahadi ya Bwana kwa Daudi, iliyoelezwa kwa undani katika 2 Samweli 7, Bwana anasema katika Zaburi 89:3 na inayofuata - na sitasoma yote hayo, bali mistari michache kutoka humo. Kuna muhtasari wa ahadi ambayo Bwana alimpa Daudi katika 2 Samweli 7, ambapo Bwana anasema, "Nimefanya

agano na mteule wangu, nimemwapia Daudi mtumishi wangu, 'Nitaimarisha uzao wako milele, na kukifanya kiti chako cha enzi kiwe imara kwa vizazi vyote.' ... Nimempata Daudi mtumishi wangu; nimempaka mafuta kwa mafuta yangu matakatifu. Mkono wangu utamtegemeza; hakika mkono wangu utamtia nguvu ... Nitadumisha fadhili zangu kwake milele, agano langu naye halitashindwa kamwe. Nitaimarisha uzao wake milele, kiti chake cha enzi muda wote mbingu zitakapodumu. Ikiwa wanawe wataacha sheria yangu na hawafuati sheria zangu, ikiwa watavunja amri zangu na kutoshika amri zangu, nitaadhibu dhambi yao kwa fimbo, na uovu wao kwa mijeledi; lakini sitaondoa upendo wangu kwake, wala sitasaliti uaminifu wangu kamwe. Sitavunja agano langu wala kubadilisha kile ambacho midomo yangu imesema. Mara moja kwa wakati wote, nimeapa kwa utakatifu wangu - wala sitamdanganya Daudi - kwamba uzao wake utaendelea milele na kiti chake cha enzi kitadumu mbele zangu kama jua; kitaimarika milele kama mwezi, waaminifu. “Katika Agano Jipya, tunaona kwamba Yesu amezaliwa kama Mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu (Mathayo 1:1). Malaika Gabrieli alimwambia Mariamu kwamba mwanawe angekaa kwenye kiti cha enzi cha baba yake Daudi (Luka 1:32 na 33). Yesu anaitwa katika Mathayo 20 mstari wa 30 na vipofu wawili, walioketi kando ya barabara, kama Mwana wa Daudi. “Uturehemu, Ee Bwana,” wakasema, “Wewe Mwana wa Daudi.” Yesu anasema kujihusu, “Mimi ndimi shina na mzao wa Daudi, na nyota angavu ya asubuhi.”

Hata hivyo, ikumbukwe kwamba katika usemi wa Biblia kuhusu Daudi, si mafanikio yake au sifa zake kama kiongozi, bali ni makusudi ya Mungu ambayo yangejazwa ndani yake na kupitia kwake ambayo ni muhimu zaidi. Kwa sababu hii, Daudi hajapewa sifa ya kipekee. Hajawekwa kwenye msingi. Udhaifu wake unaonekana wazi, haujafunikwa au kufichwa. Kushindwa kwa Daudi kunakojulikana zaidi, lakini si jambo pekee linalojulikana, ni kujihusisha kwake katika uzinzi na Bathsheba na mauaji ya mumewe, Uria. Katika tukio hili, lililoelezwa katika 2 Samweli 11:2-12:25, Daudi ghafla alianza kufanya kazi kama mfalme kama mataifa mengine yote, ambao walichukua kutoka kwa watu wao ili kukidhi tamaa zao wenyewe. Kumbuka maelezo ya

hilo katika 1 Samweli 8. Ghafila, Daudi alijiona kama juu ya sheria na akawa sheria kwake mwenyewe, badala ya kutenda kama mfalme ambaye alikuwa mtiifu kwa sheria ya Bwana na maneno ya manabii. Ghafila, Daudi alitenda kwa njia zisizoendana na tabia ya mfalme wa kweli wa agano. Kifungu cha mwisho cha sura ya 11, kinachosema, “Bwana hakupendezwa na kile alichofanya Daudi,” kinaongoza moja kwa moja kwenye mstari wa ufunguzi wa sura ya 12, unaoesema, “Kwa hiyo Bwana akamtuma Nathani nabii kumwambia Daudi hadithi hii.” Muunganiko wa vifungu hivi viwili, “Bwana hakupendezwa na kile alichofanya Daudi,” na “Bwana akamtuma Nathani nabii kumwambia Daudi hadithi hii,” ndio msingi ambao simulizi hilo linahama kutoka maelezo ya dhambi za Daudi tunayopata katika sura ya 11 hadi maelezo ya wito wa Bwana kwa Daudi kutoa hesabu, ambayo tunapata katika sura ya 12. Nathani alikuwa nabii yule yule aliyemwambia Daudi kwamba nasaba yake ingedumu milele (katika sura ya 7). Hata hivyo, sasa, katika 2 Samweli 12, anamletea Daudi ujumbe tofauti kabisa. Ilikuwa jukumu la Nathani kumkabili Daudi na ukubwa wa dhambi zake, na kisha kumtangazia matokeo mabaya ambayo dhambi yake ingesababisha katika maisha ya familia yake na ya mahakama. Katika kiini cha kemeo la Nathani, anaonyesha tofauti kati ya matendo ya neema ya Bwana kwa Daudi, yaliyoelezwa katika mistari ya 7 na 8 - “Nilikutia mafuta, nilikuokoa, nilikupa, ningekupa mengi zaidi” - tofauti kati ya matendo yake ya neema na kushindwa kwa Daudi kuishi kulingana na majukumu yake ya agano katika 12:9 - “Umelidharau Neno la Bwana.” Dhambi za Daudi zinatajwa kama mauaji na kama kuiba mke wa mtu mwingine (mstari wa 9b). Kwa sababu ya dhambi hizi, Daudi atapata adhabu mara tatu. Kwanza, upanga utaipiga familia yake kama vile alivyomfanyia Uria (mistari ya 9 na 10). Pili, uasi utatokea ndani ya nyumba yake mwenyewe (mstari wa 11a). Na tatu, wake zake watadhalilishwa hadharani na mtu mwingine, kama vile alivyomdhalilisha Uria faraghani (mstari wa 11b na 12).

Masimulizi yaliyofuata katika 2 Samweli na sura za mwanzo za 1 Wafalme yanajumuisha maelezo ya utimilifu wa adhabu hizi. Aliposikia mashtaka ya Nathani, Daudi alijibu mara moja kwa maneno ya toba na majuto. Alisema katika mstari wa 13,

“Nimemtendea Bwana dhambi.” Ukiangalia hilo katika maandishi ya Kiebrania, kama vile Nathani alivyosema maneno mawili tu katika maandishi ya Kiebrania alipomwambia Daudi, “Wewe ndiwe mtu huyo,” vivyo hivyo Daudi anasema maneno mawili tu katika maandishi ya Kiebrania anapokiri hatia yake. Kauli hizi mbili fupi sana zinajumuisha kiini cha mienendo ya kitengo kizima cha masimulizi. Kama Ariel Simon anavyosema, “Maneno ya Nathani ya ‘Wewe ndiwe mtu huyo’ na jibu la Daudi la ‘Nimemtendea Bwana dhambi’ yanaondoa nguvu zao kutoka kwa ufupi wao wa kawaida.” Ungamo la Daudi lilikuwa kamili, lisilo na sifa, na lisilo na shaka. ‘Nimetenda dhambi.’ Kwa upande mwingine, tunamkumbuka Sauli, ambaye alijaribu kuhamisha jukumu na kuhalalisha tabia yake ya dhambi alipokabiliwa na Samweli. Daudi alijichukulia jukumu kamili kwa matendo yake ya dhambi. Kutoka Zaburi 32:3 na 4, inaonekana kwamba dhambi zake ambazo hazikuungamwa zilikuwa zimemlemea sana rohoni. Anasema hapo, “Niliponyamaza, mifupa yangu ilichakaa kwa kuugua kwangu mchana kutwa. Kwa maana mkono wako ulikuwa mzito juu yangu mchana na usiku. Nguvu zangu zilidhoofika kama wakati wa joto la kiangazi. ” Kwa hivyo, alikuwa tayari kutubu. Kukiri kwake kwamba dhambi yake ilikuwa dhidi ya Bwana, “Dhidi yako, na wewe peke yako nimetenda dhambi. Nimefanya yaliyo maovu machoni pako” (Zaburi 51:4) hakukusudiwi kukataa kosa lolote dhidi ya Uria na Bathsheba na, kwa ugani, dhidi ya taifa zima la Israeli, bali, ni kutambua kwamba dhambi zote, mwanzoni, ni uvunjaji wa sheria ya Mungu. Katika mzizi wake, dhambi ya Daudi ilikuwa kama vile Nathani alivyoielezea. Ilikuwa ni ‘kudharau neno la Bwana’ (mstari wa 9). Katika hali hii, Neno la Bwana lilikuwa Sheria ya Musa, ambayo mfalme wa Israeli aliamriwa kuisoma siku zote za maisha yake, ili ajifunze kumcha Bwana kwa kuyashika maneno yote ya maagizo na amri hizi (Kumbukumbu la Torati 17:19) katika sheria ya Mfalme. Kama tulivyoona, mfalme wa kweli wa agano hakuwa juu ya sheria, wala sheria kwake mwenyewe. Alilazimika kuheshimu sheria ya Bwana, kama vile kila Mwisraeli mwingine.

Katika maelezo kamili ya ungamu la Daudi, linalopatikana katika Zaburi 51, Daudi anamwomba Bwana amrehemu na kufuta doa la dhambi zake, kumsafisha

kutokana na hatia yake, na kumtakasa kutokana na dhambi yake (Zaburi 51:1-2). Kisha akamsihi Bwana asimfukuze kutoka mbele zake, wala kumwondolea Roho wake Mtakatifu (Zaburi 51:11). Usemi wa ombi hili la mwisho unaonekana kuakisi ufahamu mkubwa wa Daudi kwamba mambo haya ndiyo hasa Bwana aliyomtendea Sauli. Katika 1 Samweli 16:1 na 14, Roho wa Bwana alikuwa amemwacha Sauli na roho mbaya kutoka kwa Bwana ikamtesa. Kwa hivyo, ombi lake lilikuwa ombi la moja kwa moja kwa ahadi ya Mungu kwamba, tofauti na nyumba ya Sauli, nasaba yake mwenyewe haingetupiliwa mbali, bali ingedumu milele, kulingana na ahadi ya 2 Samweli 7. Kwa kukubali ombi la Daudi kwa Bwana, jibu la Nathani, “Ndiyo, lakini Bwana amekusamehe na hutakufa kwa ajili ya dhambi hii,” kwa hivyo pia linapaswa kuonekana kama limejikita zaidi katika ahadi hii ya agano ya neema ya Mungu kwa Daudi kuliko ilivyokuwa katika roho ya toba ya Daudi, ingawa hilo lilikuwa muhimu.

Kuna kitu kinachosumbua na kutia moyo kuhusu simulizi hili. Katika ngazi ya kibinafsi, linatoa mojawapo ya ukumbusho dhahiri zaidi wa Maandiko kwamba wanadamu wote, bila kujali jinsi hadhi yao ilivyo juu machoni pa wale walio karibu nao, bila kujali ni wito gani maalum ambao wamepokea kutoka kwa Bwana - wanadamu wote bado ni viumbe walioanguka na wenye uwezo wa kufanya maovu yasiyofikirika.

Ni kwa sababu hii Biblia inatutia moyo tumtumaini Bwana badala ya wanadamu. Zaburi 118:8 – “Ni bora kumkimbilia Bwana kuliko kumtumaini mwanadamu.” Zaburi 146:3 – “Usiwatumainie wakuu, wala wanadamu wasioweza kuokoa.” Wanadamu watawakatisha tamaa sikuzote, lakini Bwana hatawaangusha wale walio wake. Hakuna hata mmoja wa mashujaa wa Biblia anayeonyeshwa kama watakatifu wasio na dhambi, wakiwemo watawala wa Israeli walio wacha Mungu zaidi katika kipindi cha Agano la Kale.

Hata hivyo, kinyume na dhambi ya mwanadamu, simulizi hili pia linamwonyesha Mungu ambaye si tu kwamba anaingilia kati kwa neema katika maisha ya Daudi ili kumkabiliana na dhambi yake, lakini pia ambaye kwa neema aliyaokoa maisha yake, kisha akampa mwana mwingine ambaye angeendeleza mstari wa ahadi. Kwa hivyo, licha

ya ukweli unaosumbua wa dhambi ya mwanadamu ambao umeonyeshwa kikamilifu katika simulizi hili, ni simulizi ambayo pia imejaa uhakikisho wa neema. Kama vile katika Bustani ya Edeni Bwana alivyowafuata Adamu na Hawa baada ya kutotii amri ya majaribio na kuwakabili na dhambi zao, vivyo hivyo, katika tukio hili, Bwana hakumruhusu Daudi kufikiri kwamba matendo yake maovu yalikuwa yamefichwa kutoka kwa uchunguzi wa kimungu. Kama vile katika Bustani ya Edeni Mungu alivyowafuata Adamu na Hawa hakukuwa na msingi wa toba yao ya awali, vivyo hivyo katika kisa cha Daudi, Bwana alichukua hatua. Alimtuma Samweli kumkabili na kumleta kwenye toba, ingawa msamaha wa Mungu kwa Daudi haukumtoa huru kutokana na matokeo ya dhambi yake.

DR Davis amesema, “Yahweh husamehe hatia ya dhambi lakini huleta matokeo ya dhambi. Husafisha uchafu wa dhambi lakini anaweza kuendelea na nidhamu yake.” Na nadhani ndivyo inavyotokea hapa katika kisa cha Daudi. Mungu alijionyesha kuwa mwaminifu kwa ahadi yake ya kuilinda nyumba yake, na kama Daudi alivyotangaza baadaye, Bwana aliendelea kuwa “mahali pake pa kujificha,” (Zaburi 32:7) na Yule ambaye upendo wake usiokoma ulimzunguka, bila kujali jinsi uzoefu wa maisha yake ulivyokuwa mgumu.

Kuelekea mwisho wa 2 Samweli, katika sura ya 22, tunapata wimbo wa Daudi, na nadhani wimbo huu unaweza kuitwa ipasavyo "Wimbo wa Daudi katika Sifa ya Utawala wa Mungu." Wimbo huu wa ajabu wa mistari 51 unaweka baadhi ya mada kuu za 1 na 2 Samweli katika mtazamo wa kitheolojia. Miongoni mwa mambo mengine yanayopatikana katika 2 Samweli 22 ni uthibitisho mkubwa wa Daudi kama Mfalme aliyetiwa mafuta wa Israeli kwamba aliendelea kumtambua Yahweh kama wake, na Mfalme mkuu wa Israeli, wakati Daudi anasema katika mstari wa 29 kwamba "Bwana ndiye taa imulikayo giza lake," msomaji anakumbushwa kwamba katika sura iliyotangulia, sura ya 21, Daudi mwenyewe alitajwa na wapiganaji wake kama yule aliyekuwa taa ya Israeli. Hiyo ni katika 2 Samweli 21:17. Ulinganisho wa kauli hizi mbili unaonyesha kwamba Daudi alielewa kwamba nuru yoyote ambayo maisha yake

yangeweza kutoa ni nuru iliyoakisiwa tu. Hakuwa na nuru ya kutoa na yake mwenyewe. Alikuwa nuru ya Israeli tu kwa kiwango ambacho maisha yake na utawala wake viliakisi kitu cha nuru ya Yahweh. Ingawa Yahweh hajatajwa katika wimbo kwa neno "Mfalme," haswa, enzi kuu ya kimungu ya ulimwengu wote na uthibitisho wa moyo wote wa Daudi na sifa kwa Mungu kwa sababu ndiyo mada kuu.

Swali ambalo limevutia umakini mkubwa katika utafiti wa vitabu vya 1 na 2 Samweli, ni kwa nini Bwana alimwondoa Sauli kwenye kiti cha enzi kwa kutotii neno la nabii Samweli (kama tulivyoona katika 1 Samweli 13 na 15), wakati Daudi, ambaye pia alifanya dhambi kubwa katika suala la Uria na Bathsheba, aliposamehewa dhambi yake (2 Samweli 12), na kupewa ahadi kwamba nasaba yake ingedumu milele (2 Samweli 7). Nadhani jibu la swali hili linaweza kupatikana katika wimbo huu. Katika mistari ya 21 hadi 27 ya 2 Samweli 22, Daudi anasema mara mbili kwamba Bwana alimlipa kwa kutenda mema (mistari ya 21 na 25). Katika mstari wa 21, tunasoma, “Bwana amenitendea sawasawa na haki yangu; sawasawa na usafi wa mikono yangu amenilipa.” Katika mstari wa 25, “Bwana amenilipa sawasawa na haki yangu, sawasawa na usafi wangu machoni pake.” Daudi pia anadai kwamba alifuata sheria za Bwana na hakuacha amri zake (mstari wa 23), na kwa hivyo alikuwa “mkamilifu mbele za Mungu” (mstari wa 24). Anaendelea kusema kwamba Bwana anajionyesha kuwa mwaminifu kwa wale walio waaminifu na safi kwa wale walio safi, lakini kwa waovu anajionyesha kuwa adui (mistari ya 26-27). Zaidi ya hayo, anasema Bwana huwaokoa wanyenyekevu lakini huwadhalilisha wenye kiburi (mstari wa 28). Kauli hizi zinatolewa mara tu baada ya Daudi kuelezea kwa lugha dhahiri ya theofani (mistari ya 8 hadi 16), jinsi Bwana alivyomwokoia kutoka kwenye maumivu ya kifo. Mgogoro wake, ambao anauelezea kama maumivu ya kifo, umeelezewa katika mistari ya 5-7, na kisha zaidi katika 17-20. Ningeweza kusoma machache tu kati ya mistari hiyo. Katika mstari wa 5, “Mawimbi ya mauti yalinizunguka; mateso ya uharibifu yalinifunika. Kamba za kaburi zilinizunguka; macho ya mauti yalinikabili.” Katika mstari wa 17, “Alinyoosha mkono kutoka juu, akanishika, akanitoa katika maji ya kina. Akaniokoa na adui yangu mwenye nguvu, na

adui zangu waliokuwa hodari kunishinda,” na kadhalika. Kuna maelezo marefu ya uokoaji huu kutoka katika maumivu ya kifo. Sababu ya Bwana kumwokoia imeelezwa katika mstari wa 20: ni kwa sababu Bwana alifurahishwa naye. Unasoma katika mstari wa 20, “Alinileta nje mahali pazuri; Aliniokoa kwa sababu alifurahishwa nami.” Na sababu ya Bwana kufurahishwa naye ni kwa sababu alifanya mema. Au, “Bwana alinitendea sawasawa na haki yangu” (mstari wa 21 na 25) niliyotaja dakika moja iliyopita. “Bwana amenitendea sawasawa na haki yangu” (mstari wa 21 katika tafsiri ya NIV). Mstari wa 25 – “Bwana amenilipa sawasawa na haki yangu, sawasawa na usafi wangu machoni pake.” Kwa hivyo, sababu ya Bwana kumfurahia, ilikuwa ni kwa sababu alifanya mema (mistari ya 21 na 25), alikuwa mwaminifu (mstari wa 26), alikuwa msafi (mstari wa 27), mnyenyekevu (mstari wa 28) badala ya kiburi (mstari wa 28) au mwovu (NIV inasema, “mpotovu,” katika mstari wa 27).

Katika muktadha huo, inaonekana kwamba Daudi anumia kategoria hizi, kama njia ya kuonyesha tofauti kati yake na Sauli. Bwana aliwaokoa wanyenyekevu (yaani yeye mwenyewe), lakini aliwadhalilisha wenye kiburi (yaani Sauli). Inaonekana kwamba uokoaji ambao Daudi anazungumzia hapa (mistari ya 5 hadi 7, 17 hadi 20) ni uokoaji wake kutoka mkononi mwa Sauli, ambaye alikuwa amejaribu kumuua mara nyingi. Tunapitia masimulizi mengi katika 2. Samweli ambapo Sauli anajaribu kumtoa Daudi. Nadhani pia inaonekana wazi kwamba Daudi hadai ukamilifu usio na dhambi. Wala hatoi matamshi ya kiburi na kujiona kuwa mwadilifu. Badala yake, anasema tu kwa unyenyekevu kwamba, tofauti na Sauli, mtindo wa jumla wa maisha yake ulionyesha kwamba ilikuwa ni hamu ya moyo wake kutembea katika njia ya uaminifu wa agano.

Kwa nini basi Bwana alimsamehe Daudi kwa dhambi yake lakini akamwondoa Sauli kutoka kiti cha enzi kwa ajili yake? Nadhani ni kwa sababu, licha ya kushindwa kwake, moyo wa Daudi ulikuwa sawa kwa Bwana. Na alipotenda dhambi, alitubu bila shaka na akaomba msamaha wa Bwana. Kwa upande mwingine, Sauli alipotenda dhambi, badala ya kuinama mbele za Bwana na nabii Samweli kwa unyenyekevu na toba ya kweli, alitafuta njia za kuelezea na kuhalalisha tabia yake ya dhambi. Nadhani ni

muhimu kuona jinsi sehemu hii muhimu ya zaburi ya Daudi inavyohusiana na kile kinachotangulia katika 1 na 2 Samweli. Katika muktadha huu mpana, inaonekana wazi kwamba mwandishi wa kitabu ameweka wimbo huu wa Daudi mahali hapa katika kile ambacho mara nyingi huitwa hitimisho la Samweli (hiyo ni sura ya 21-24) ili kuelekeza umakini kwenye tofauti iliyo wazi inayopatikana kati ya Sauli na Daudi. Ni kutoka kwa Sauli ndipo Bwana alimwokoza Daudi kutoka hatari ya kifo. Sauli alikuwa amemkataa Bwana, na kwa sababu hii Bwana alikuwa amemkataa. Tofauti na Sauli, licha ya dhambi kubwa, Daudi bado angeweza kudai kwa halali kubaki mwaminifu kwa Yahweh. Nadhani hivi ndivyo Daudi anavyomaanisha kwa kauli zake kuhusu kutenda mema katika mistari ya 21 na 25, na kuzishika njia za Bwana katika mistari wa 22, n.k. Kwa ujumla, inafaa kusema kwamba maisha ya Daudi yalionyeshwa kwa uaminifu kwa agano. Na ukweli huu muhimu uliweka utawala wake na mtindo wake wa maisha tofauti na ule wa Sauli kwa njia zinazoonekana wazi.

Kwa mfano, Daudi anaposema kwamba 'hana lawama' mbele za Mungu (mistari wa 24), hii haieleweki kama dai la ukamilifu wa maadili, bali kama dai la uaminifu wa agano. Daudi anaposema katika mistari wa 24b kwamba alijiepusha na dhambi, John Calvin anasema kwamba, "Kitenzi anachotumia hakimaanishi anguko moja tu, bali ni uasi unaomwondoa kabisa mtu kutoka kwa Mungu. Ni kweli kwamba Daudi wakati mwingine alianguka dhambini kupitia udhaifu wa mwili, lakini hakuacha kufuata utauwa, wala kuacha huduma ambayo Mungu alimwita."

Gert Kwakkel, katika kitabu chenye kichwa cha habari *According to my Righteous: Upright Behavior as Grounds for Deliverance in Zaburi 7, 17, 18, 26 na 44* (na naweza kusema kwamba Zaburi ya 18 kimsingi ni sawa na 2 Samweli 22 - hizo ni matoleo mawili tofauti ya zaburi hiyo hiyo) - lakini Kwakkel anaelekeza mawazo kwenye kauli ya Musa katika Kumbukumbu la Torati 18:13 kwamba Waisraeli wanapaswa "kuwa wakamilifu mbele za Bwana Mungu wao," ambapo usemi katika maandishi ya Kiebrania ni sawa na dai la Daudi katika 2 Samweli 22:24 anaposema alikuwa mkamilifu mbele za Bwana Mungu wake. Na Kwakkel anabainisha kwamba, katika muktadha wake katika

Kumbukumbu la Torati 18:13, kauli hiyo inaashiria kwamba mtu hajihusishi na uganga, uchawi, uchawi na kadhalika, lakini, kinyume chake, kwamba mtu anatoa ushahidi wa uaminifu kwa Yahweh kwa kusikiliza kile atakachofichua kuhusu wakati ujao kupitia neno la manabii wake. Ukikumbuka kifungu hicho katika Kumbukumbu la Torati 18, swali ni, Israeli itapata wapi neno kutoka kwa Bwana Musa atakapoondoka? Na Musa anasema, “Hamupati kwa kuwaendea hawa watabiri au waaguzi. Bwana atawainulia nabii. Yeye ndiye mnayepaswa kumsikiliza na mnayepaswa kumtii.” Kwa hivyo, Musa anaposema Waisraeli wanapaswa kuwa bila lawama mbele za Bwana, akimaanisha kwamba hawapaswi kushiriki katika uaguzi, uchawi na uchawi, bali wasikilize neno la nabii.

Unaona kwamba hilo lina uhusiano hapa na tofauti kati ya Daudi na Sauli, kwa sababu Sauli alishiriki katika uchawi na hakisikiliza maneno ya nabii Samweli, huku Agano la Kale likiwa halina rekodi yoyote ya Daudi kushiriki katika ibada ya uongo na linatoa mifano mingi ya jinsi alivyoitikia kwa utiifu maagizo na marekebisho ya manabii ambao Bwana aliwatuma kwake. Hata kama mtu anaweza kuhoji kwa haki kama mambo madogo madogo ya kutokuwa na hatia katika 2 Samweli 22:24 yanafanana na yale yaliyo katika Kumbukumbu la Torati 18:13, kutokana na muktadha wao tofauti, inaonekana bado itakuwa halali kuhitimisha kama Kwakkal anavyofanya kwamba kutokuwa na hatia "ilikuwa dhahiri kuhusiana na kukubali amri za Yahweh kama agizo kuu kwa maisha yake." Hilo ndilo ambalo Daudi, kimsingi, anadai kwa kauli hiyo kwamba hakuwa na hatia mbele za Bwana. Daudi angeweza kutoa dai hilo kwa halali. Sauli hakuweza.

Suala la pili linalojitokeza kuhusiana na utiifu wa Daudi ikilinganishwa na kutotii kwa Sauli ni lile la kama utiifu wa Daudi ulistahili kibali cha Mungu kwa njia ile ile ambayo kutotii kwa Sauli kulistahili hukumu ya Mungu. Nadhani hapa ni wazi kuna tofauti. Tofauti lazima ifanywe. Ingawa kutotii kwa Sauli hakika kulistahili hukumu aliyopokea, utiifu wa Daudi haukuwa mkamilifu, na kwa hivyo haukuweza kustahili kibali cha Mungu. Lakini hitimisho hili halimaanishi kwamba utiifu wa Daudi haukuwa muhimu au hauna umuhimu wowote kuhusiana na jukumu lake katika kutimiza makusudi

ya ukombozi ya Mungu. Kwa kweli, inashangaza kwamba kuna kauli katika 1 Wafalme zinazoonekana kupendekeza kwamba Daudi alipokea ahadi ambayo ni ya nasaba hii ya kudumu haswa kwa sababu ya utiifu wake. 1 Wafalme 6:3, "Ulimtendea mtumishi wako Daudi, baba yangu." Kwa nini? - "kwa sababu alikuwa mwaminifu na mkweli na mwaminifu kwako." 1 Wafalme 15:4 na 5 – "Lakini kwa ajili ya Daudi, Bwana, Mungu wake, alimpa taa huko Yerusalemu, ili amwinue mwana baada yake, na kuufanya Yerusalemu imara." Kwa nini? "Kwa sababu Daudi alifanya yaliyo mema machoni pa Bwana, wala hakuacha neno lo lote alilomwamuru siku zote za maisha yake, isipokuwa katika kisa cha Uria, Mhiti."

Hali kama hiyo ipo katika agano la ahadi ambalo Mungu alifanya na Ibrahimu ambapo pia kuna maandiko yanayoibua swali la uhusiano kati ya utii wa Ibrahimu na kutangazwa kwa ahadi ambazo Bwana alikuwa amempa. Katika Mwanzo 22:15 hadi 18, baada ya Ibrahimu kuonyesha nia yake ya kumtii Bwana katika kumwua Isaka na Bwana akaingilia kati na kutoa kondoo dume, malaika wa Bwana anamjia Ibrahimu na kusema, "Bwana asema hivi, kwa kuwa umenitii mimi, wala hukumzuilia mwanao, mwanao wa pekee, naapa kwa jina langu mwenyewe ya kwamba hakika nitakubariki. Nitazidisha uzao wako kuzidi hesabu, kama nyota za mbinguni, na mchanga ulioko ufukweni; uzao wako utashinda miji ya adui zao." Na ahadi hii muhimu: "Kupitia uzao wako mataifa yote ya dunia yatabarikiwa." Kwa nini? – "yote kwa sababu umenitii." Mwanzo 26:4 na 5 - ahadi hii inarudiwa kwa Isaka na hapo tunasoma, "Nitawafanya wazao wako wawe wengi kama nyota za mbinguni. Nitawapa nchi hizi zote, na kupitia uzao wako mataifa yote ya dunia watabarikiwa." Nitafanya hivi kwa nini? - "kwa sababu Ibrahimu alinisikiliza na kutii maagizo yangu yote, amri, amri na maagizo." Kisha unasimama na unashangaa. Ahadi hiyo kwa Ibrahimu - "Katika uzao wako mataifa yote duniani yatabarikiwa..." - ambayo Paulo anasema ni injili, iliyohubiriwa Ibrahimu hapo awali, katika Wagalatia - je, ahadi hiyo inategemea utii wa Ibrahimu?

Ingawa hakuna muda wa kutosha hapa kwa ajili ya uchambuzi wa kina wa matokeo ya kauli hizi, nadhani, mambo yote yakizingatiwa, inaonekana wazi kwamba

jambo la msingi ni: Mungu aliinua utii wa Ibrahimu na Daudi katika kutangaza ahadi alizowapa. Sio kwa maana ya sababu yenye ufanisi au thawabu ya sifa - hakika sivyo. Lakini, kwa maana ya njia iliyoamriwa na Mungu ya usimamizi wa ahadi. Ni Mungu aliyekuwa akifanya kazi katika Ibrahimu na Daudi kutaka na kutenda mapenzi yake ili utii wao uwe tunda la neema ya Mungu litende kazi katika maisha yao. Umesoma katika Mwanzo 18:18 na 19 kuhusu Ibrahimu. Ibrahimu "hakika atakuwa taifa kubwa na lenye nguvu, na mataifa yote duniani yatabarikiwa kupitia yeye." Kwa nini? "Kwa maana nimemchagua,' Bwana asema, 'ili awaongoze watoto wake na nyumba yake baada yake waishike njia ya Bwana kwa kutenda yaliyo haki na haki,'" ili, au kwa matokeo kwamba, "Bwana atamtimizia Ibrahimu yale aliyomwahidi."

Hii ndiyo kanuni ile ile ya Waefeso 2:8-10: "Kwa maana mmeokolewa kwa neema, si kwa nafsi zenu. Ni kipawa cha Mungu, si kwa matendo, apate mtu kujivunia. Sisi ni kazi ya Mungu tuliyombwa katika Kristo Yesu, tutende matendo mema, ambayo Mungu aliyaandaa tokea awali ili tuyatende." Kwa hivyo, utii wa Ibrahimu na Daudi, ingawa haukustahili thawabu ya ahadi, hata hivyo ulifungamana sana na usimamizi wa ahadi. Na uchaguzi wa Mungu wa Ibrahimu na Daudi kama vyombo vya makusudi yake ya ukombozi haukuzuia mwitikio wao wa imani na utii kwa maana ya kuondoa umuhimu wa mwitikio huo, bali ulijumuisha, kama mwendelezo usioepukika wa utendaji wa neema ya Mungu katika maisha yao. Nadhani hii ina maana, bila shaka, kwamba, hatimaye, upendeleo wa Daudi kwa Yahweh ulitegemea uchaguzi mkuu wa Yahweh wa Daudi kuwa mtu anayeupendeza moyo wa Mungu mwenyewe (1 Samweli 13:22). Katika kiwango cha nafasi ya Daudi katika tamthilia inayoendelea ya historia ya ukombozi, tunaona kwamba, ingawa aliiga mfano bora wa mfalme wa kweli wa agano kwa njia ambayo Sauli wala mfalme mwingine yeyote wa Israeli baada yake hawakuwahi kufanya, ufalme wake bado ulikuwa na dosari. Katika ubora wake, ulikuwa ni mfano wa ufalme wa jukumu kuu la kimasihi la siku zijazo, ambaye ataanzisha ufalme ambao amani na haki vimejaa na vimejaa.

Kadri kushindwa kwa Daudi kulivyoongezeka na kupanuka kutokana na wale waliomfuata kwenye kiti cha enzi katika Israeli wakati wa Agano la Kale, manabii walianza kumlenga mfalme ambaye angetoka katika ukoo wa Daudi ambaye angejulikana kama 'Chipukizi la haki' (Yeremia 23:5). Mfalme huyu angekuwa mtu ambaye hangetawala tu kwa hekima na kutenda yaliyo ya haki na haki (Yeremia 23:5), bali angekuwa mtu anayejulikana kwa jina la ajabu: "Bwana ndiye Haki Yetu" (Yeremia 23:6). Kile ambacho Yeremia alitarajia hapa, lakini hakukielezea kikamilifu, ni kwamba Mwana mkuu wa Daudi angefanya jambo ambalo lilizidi sana kile ambacho mtawala yeyote wa kibinadamu angeweza kutumaini kutimiza. Angekuwa mfalme ambaye hakuwa tu hana dhambi bali, kwa kufanya upatanisho kwa ajili ya dhambi za wengine, angewapa haki yake wale aliowatawala. Jina lake lingeitwa Yesu kwa sababu atawaokoa watu wake na dhambi zao. Ataketi katika kiti cha enzi cha baba yake Daudi; ufalme wake hautakuwa na mwisho. Kwa hivyo, kwa ujumla, inaweza kusemwa kwamba Daudi alitaka kutawala kama Mungu alivyokusudia mwenye kukaa kwenye kiti cha enzi katika Israeli atawale. Alijitahidi kuiga utawala wake kulingana na mahitaji ya Kitabu cha Sheria; alimtumikia Bwana katika nafasi yake kama mfalme kwa moyo wake wote. Utawala wake umefupishwa katika sura ya 2. Samweli 8:15 kama Mfalme ambaye “alifanya yaliyo haki na sawa kwa watu wake wote.” Mstari huu unaelezea mwenendo mzima wa utawala wa Daudi katika sentensi moja. Katika kauli hii ya jumla, lakini muhimu, msimuliaji anamtaja Daudi kama mtawala aliyeonyesha sifa ambazo Bwana alizitaka kwa watu wake wote (kufanya yaliyo haki na sawa), lakini, hasa zaidi, kama mtu aliyekuwa na sifa muhimu kwa mtu mwenye mamlaka ya kifalme. Kufanya yaliyo haki na sawa ilikuwa kutii mahitaji ya Agano la Musa.

Ukiangalia katika Ezekieli 18, mstari wa 5 na mstari wa 9, inasomeka, “Tuseme yuko mtu mwadilifu anayefanya yaliyo haki na sawa, anayefuata amri zangu na kuzishika sheria zangu kwa uaminifu. Mtu huyo ni mwadilifu, naye hakika ataishi, asema Bwana Mwenye Enzi Kuu. ” Akizungumzia mfalme mkuu wa kimasihi wa wakati ujao, Isaya anasema, ‘Chipukizi litakalotoka katika kisiki cha nyumba ya Daudi’ (Isaya 1:11)

“litawahukumu wahitaji kwa haki, na maskini kwa haki; litafanya yaliyo haki na sawa.” Kama tulivyoona hapo awali, Yeria anasema, “Chipukizi la haki litakaloketi katika kiti cha enzi cha Daudi litakuwa mfalme afanyaye yaliyo haki na sawa. Siku zinakuja, asema Bwana, nitakapomwinukia Daudi Chipukizi la haki, mfalme atakayetawala kwa busara, na kutenda yaliyo haki na sawa katika nchi; katika siku zake, Yuda ataokolewa, na Israeli watakaa salama; jina lake ataitwa, Bwana ni haki yetu.” Kwa kweli, anafanya yaliyo haki na sawa. Sifa zile zile zinazoelezea utawala wa Mungu mwenyewe wa viumbe vyake vyote na kuna maandiko mengi yanayozungumzia hili. Katika Zaburi 89:14 na 97:2, una kauli inayozungumzia haki na haki kama misingi ya kiti cha enzi cha Mungu. Kwa hivyo, katika kauli hii fupi lakini yenye upana (2 Samweli 8:15) kwamba utawala wa Daudi una sifa ya kufanya yaliyo ya haki na ya haki, hiyo inatuambia kwamba, licha ya kuanguka na kushindwa kuhusishwa na maisha yake, ufalme wake ulionyesha tabia fulani ya utawala wa Mungu mwenyewe. Tofauti na Sauli, Daudi alikuwa mwakilishi wa kweli, ingawa, asiye mkamilifu wa wazo la mfalme wa agano. Escalion Keyes amebainisha kuwa kuna marejeleo mengi kwa Daudi katika 1 na 2 Wafalme yanayozungumzia tabia yake ya haki. Anasemekana kufanya yaliyo mema machoni pa Bwana katika maandiko mengi, kushika amri na masharti ya Yahweh, kuwa mnyofu wa moyo, kuwa mwadilifu, kuwa mwaminifu, kuwa mwaminifu kabisa kwa Yahweh, kumfuata Yahweh kwa moyo wake wote, kutembea kwa uadilifu wa moyo, kutembea katika njia za Yahweh - maneno ya aina hii ambayo yanaashiria utawala wa Daudi na kumweka Daudi kama kielelezo ambacho wafalme wengine katika Israeli walipaswa kufuata.

Kwa hivyo, hapa, basi, katika 1 na 2 Samweli, tunapata hadithi hii kuhusu kuanzishwa kwa ufalme katika Israeli. Kuanzishwa kwa ufalme katika Israeli kunaonyesha mbele na kutoa vifaa vya kimfumo kwa kitu kikubwa zaidi ambacho kingekuja: Masihi, mfalme wa dunia yote. Kuanzia wakati huu na kuendelea, katika Agano la Kale na Jipya, ufalme na matarajio ya kimasihhi vimekuwa jambo kuu hapa

katika kufunuliwa kwa makusudi ya ukombozi ya Mungu. Haya yote yanaanza kuonekana katika 1 na 2 Samweli. Asante.”

Imenakiliwa na Emily Wilson, Jana McPheeters , Grace Northgraves , Shakia Artson,
Faith Bartl , Faith Gerdes na kuhaririwa na Lindsey Van Doren
Imehaririwa na Ted Hildebrandt